

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ بَقِيَ وَ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ فَرَغَ مِنْ لَآ اُدْرِيْٓ اِنَّ مُمَّ لَلْا

«Аллоҳумма иннии урийдул ъумрата фа йас-сирха лии ва тақоббалха миннии», дейди.

Маъноси: «Аллоҳим, мен умрани ирода қияпман, уни менга осон айлагин ва мендан қабул этгин».

Сўнгра «лаббайка» айтиб боради. Маккаи мукаррамага кириб, умра тавофини қилади. Биринчи бор Каъбани кўрган заҳоти «лаббайка» айтишни тўхтатади.

Сафо ва Марва орасида саъй қилиб бўлгач, сочини олдириб ёки қисқартириб, эҳромдан чиқади. Сўнг ҳаж вақти келишини кутиб, бошқа ибодатлар билан машғул бўлади.

Зулҳижжа ойининг саккизинчи куни Ҳарамда (яъни, Макка шаҳри атрофидаги маълум ҳарамлик чегарасидан чиқмай) икки ракат намоз ўқиб, эҳромга кирилади. Эҳромга кириш чоғида:

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ بَقِيَ وَ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ فَرَغَ مِنْ لَآ اُدْرِيْٓ اِنَّ مُمَّ لَلْا

«Аллоҳумма иннии урийдул ҳажжа файассирху лии ва тақоббалху миннии», деб ният қилади.

Маъноси: «Аллоҳим, мен ҳажни ирода қияпман, уни менга осон қил ва қабул айлагин».

Сўнгра Байтуллоҳни тавоф қилиб, Сафо ва Марва ўртасида саъй қилиб олса яхши бўлади, кейин текилинч вақтда қийналиб юрмайди.

Сўнгра ифрод ҳаж қилган кишидек амалларни қилади. Ҳайит куни тош отгандан кейин жонлиқни сўяди. Кейин сочини олдириб ёки қисқартириб, ифоза тавофини қилади. Агар ҳаж учун эҳром боғлагандан сўнг тавоф ва саъй қилмаган бўлса, ифоза тавофидан кейин Сафо ва Марва ўртасида саъй ҳам қилади.

Таматтуъни ният қилган одам ўзига вожиб бўлган жонлиқни сўйишга қодир бўлмаса, ўрнига рўза туттади. Бу рўзанинг умумий миқдори ўн кун. Шундан уч куни Арафадан аввал тутилиши шарт. Энг яхшиси Арафа куни ва ундан аввалги икки кун рўза тутишдир. Арафотда чарчаб қолмай деса, бир кун илгари тутсин. Қолган етти кунни ҳаждан кейин ўз юртида туттади.

Ибн Аббос розияллоху анхудан ривоят қилинади:

«У кишидан таматтуъ ҳажи ҳақида сўралганда шундай деган: «Видолашув ҳажида муҳожирлар, ансорлар ва Набий соллаллоху алайҳи васалламнинг жуфти ҳалоллари эҳром боғлашди, биз ҳам эҳром боғладик. Маккага етиб келганимизда, Расулulloҳ соллаллоху алайҳи васаллам: «Ҳажга боғлаган эҳромингизни умрага айлантинг. Ким ҳадийга илги осган бўлса, бундан мустасно», дедилар. Байтни, Сафо ва Марвани тавоф қилдик, аёлларга яқинлик қилдик, (одатдаги) кийимларни кийдик. У зот: «Ким ҳадийга илги осган бўлса, ҳадий ўз жойига етмагунича унга (эҳром тақиқлаган нарсалар) ҳалол бўлмайди», дедилар. Сўнг тарвия кечаси бизни ҳаж учун эҳром боғлашга буюрдилар. Ҳаж амалларидан фориғ бўлганимизда Байтни, Сафо ва Марвани тавоф қилдик ва ҳажимиз тугал бўлди. Аллоҳ таоло: «...унга муяссар бўлган ҳадий (вожиб). Ким топа олмаса, уч кун ҳажда, етти кун қайтганингизда...», (яъни) ўз шаҳарларингизга, деганидек, зиммамизда ҳадий бор эди. Бир қўй кифоя эди. Улар бир йилда икки ибодатни – ҳаж ва умрани жам қилишди, чунки Аллоҳ таоло буни Ўз Китобида нозил қилди, Набийси соллаллоху алайҳи васаллам суннат қилди, Макка аҳлидан бошқа одамларга эса уни мубоҳ қилди. Аллоҳ таоло айтади: «Бу аҳли оиласи Масжидул Ҳаромда яшамайдиганлар учундир».

Бухорий, Муслим, Абу Довуд ривоят қилишган.

كَلِمَاتٌ نَبِيٌّ سَأَلَ النَّبِيَّ عَنْهُ لَوْلَا يَضُرُّ بَعْضَ لَوْلَا رَمَجَ بِأَنْعِ
تِيْنَاتٍ أَفِئْتُمْ نَفِيَّ بِلِئْتِ قَلْبِنَا مُثْ، أَوْ بِيْنَ رَمَافِ سَابَعِ نَبَاتِ لَأَسَفِ
هُتَرْبِحَافِ سَابَعِ نَبَاتِ تِيْتَأَفِ: لَأَقِ، رُوْرُبَمُ حَحْوَ وَ لَبَقَتُمْ رَمُوعِ: لَأَقِ فِ يَمَانِ مِ ي
هِي لَعَلَّ لِي لَصِدْمِ سَأَقُولُ بِيْ أَعْنُسُ، رَبِّ كَأُ هَلَلِ، رَبِّ كَأُ هَلَلِ: لَأَقِ، تِيْ أَرَامِ ب
أَمَّهَسَ كَلَّ لَعَجَ أَفِ، يَدْنِعُ مَقَأِ: سَابَعِ نَبَاتِ يَلَّ لَأَقِ: دَارُوْ رِاحُ بَلَّ أَوْ مَلْسُمُ هَاوَرِ. مَلْسُو
تِيْ أَرِي تَلَّ أَيْ وُرْلَلِ: لَأَقِ؟ مَلَّ: تَلَّ قَفِ، يَلَّ أَمَّ نَمَّ

Абу Жамра Зубаъий розияллоху анхудан ривоят қилинади:

«Таматтуъ қилдим. Одамлар мени бундан қайтаришди. Ибн Аббосдан сўрадим. У менга буни қилишни буюрди. Сўнгра Байт томонга бориб ухладим. Тушимда биров келиб: «Умра мақбул, ҳаж мабрур!» деди. Ибн Аббоснинг олдига бориб, кўрган нарсам ҳақида хабар бердим. Шунда у: «Аллоҳу акбар! Аллоҳу акбар! Абул Қосим соллаллоху алайҳи васалламнинг суннати!» деди».

Муслим ва Бухорий ривоят қилган.

Имом Бухорий: «Менга Ибн Аббос: «Хузуримда тур. Сенга молимдан улуш қилиб қўяман», деди. «Нима учун?» дедим. «Кўрган тушинг учун», деди» жумласини зиёда қилган.

هَلَلِ ابَاتِكَ فِي عَتَمَةِ لَيْلٍ لَيْلِ صُرَيْحٍ نَبَنَ أَرْمَعُ نَع
أَهْنَعُ نَعْنَعِي مَلَوْنُ رُقِ أَمَّ حَيْ مَلَو، مَلَسُو هَيْ لَع هَلَلِ لَيْلِ لُؤْسَرَعَمَ أَهْنَعُ لَعَفَف
نَحْ أَيْ شَلَّ أَوْ رَتَامَ يَّتَح

Имрон ибн Хусойн розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Таматтуъ ояти Аллоҳнинг китобида нозил бўлди. Биз унга Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам билан бирга амал қилдик. Уни Қуръон ояти ҳаром қилгани йўқ. У зот ҳам ундан то вафот этгунларича қайтармадилар».

Бухорий ва Муслим ривоят қилишган.

ҚИРОН

Қирон – ҳажнинг учинчи тури бўлиб, ҳаж ойларида ҳаж ва умрани ният қилиб, эҳромга киришдир. «Қирон» сўзи «яқинлик», «қўшилиш» маъноларини англатади. Умра билан яқинлаштириб, бир-бирига қўшиб қилинган ҳаж «қирон ҳажи» дейилади. Қирон ҳажининг ифрод ҳажидан фарқи шуки, эҳромга киришда ниятни:

يَا أَيُّهَا اللَّهُمَّ لَبَّ قَتَوَيْلِ أُمَّرَسَيْفٍ جَحْلًا وَأَوْرَمُعَلًا دِيْرًا يِّنْ إِيْمًا لَلِ

«Аллоҳумма инни урийдул ʼумрата вал ҳажжа ва йассирҳума лии ва тақоббалҳума минни», дейди.

Маъноси: «Аллоҳим, мен умра ва ҳажни ирода қиляпман, уларни менга осон қилгин ва мендан қабул айлагин».

Кейин шу ниятда «лаббайка» айтади. Маккаи мукаррамага етиб келгач, умра учун тавофни адо этади, Сафо ва Марва ўртасида саъй қилади. Аммо сочини олдирмайди ҳам, қисқартирмайди ҳам. Эҳромдан чиқмайди. Чунки унда ҳали ҳажнинг ҳам нияти бор.

Кейин ҳаж учун яна бир тавоф қилади ва саъй адо этади. Бошқа амаллар ифрод ҳажникига ўхшаб кетади. Ҳайит кунига келиб, тош отишдан сўнг қурбонлик қилиши вожиб. Жонлиқ сўяётганда «Қирон учун» деб ёки «Дами шукр» деб ният қилади. Ундан сўнг сочини олдиради ёки қисқартиради. Ушбу тартиб зарурийдир.

Ифоза тавофи қилганидан кейин, аввал ҳаж учун саъй қилмаган бўлса, саъйни адо этади.

Қурбонлик сўйишга имкони бўлмаса, таматтуъ ҳажини қилувчига ўхшаб, ўша тартибда ўн кун рўза тутиб беради.

هُوَ مَنْ نَحَنَ وَمَلَسَ وَهَلَلَ هَلَلًا يَلْصُقُ هَلَلًا لَوْ سَرَّ لَصَّ: لَأَقُوهُ نَعُهُ هَلَلًا يَضْرِبُ سَنَانًا نَعُ
يَتَحُوهَ تَابُ مُمْثٌ، نِيَّتِي تَعْرِفُ لِي خُلُوعًا يَذِبُ رُصْغًا لَأَوْ، أَعْبُرُ رَأْرَاءَ ظِلَالَةٍ نِي دَمْلَابِ
لَهُ أُمُّثٌ، رَّبِّكَ وَحَبَّ سَوَ هَلَلًا يَمَحُ، أَعَادِي بَلَّ يَلَعُ وَهَبُ تَوْتَسَا يَتَحُوبُ كَرُّ مُمْثٌ، حَبَّ صَا
مُؤَيِّنَاكَ يَتَحُ، أَوْلَحَ فَسَانًا لَرَمًا أَنْ مَدَّقَ أَمَلَفَ، أَمُوهُ سَانًا لَلَهُ أَوْ، أَعْرِضُ عَنِّي وَجَّحَ
وَدَيْبِي تَانَدَبَ مَلَسَ وَهَلَلَ هَلَلًا يَلْصُقُ هَلَلًا لَوْ سَرَّ لَصَّ: لَأَقُوهُ نَعُهُ هَلَلًا يَضْرِبُ سَنَانًا نَعُ
هُ أَوْ، نِيَّتِي حَلَمُ نِي شَبَّكَ نِي دَمْلَابِ مَلَسَ وَهَلَلَ هَلَلًا يَلْصُقُ هَلَلًا لَوْ سَرَّ رَحَبَ دَوَّ، أَمُ أَيُّ
دَمَّحًا أَوْ دَوَادُ وَبَأُ وَيُرَاخُ بَلَّ

Анас розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам билан Мадинадалигимизда пешинни тўрт ракат ўқидилар ва асрни Зулҳулайфада икки ракат ўқидилар. Кейин у ерда тонг отгунча тунадилар. Сўнг уловга миндилар. (Улов) у зотни кўтариб, Байдога олиб чиққанида Аллоҳга ҳамд айтдилар, тасбеҳ ва такбир айтдилар. Сўнгра ҳаж ва умра учун талбия айтдилар. Одамлар ҳам иккиси учун (ҳаж ва умра учун) талбия айтишди. (Маккага) кириб келганимизда одамларга буюрдилар, улар эҳромдан чиқишди. Тарвия куни келгач, ҳаж учун эҳромга киришди. Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам туяларни тик ҳолида ўз қўллари билан сўйдилар. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам Мадинада иккита ола қўчқор сўйганлар».

Бухорий, Абу Довуд ва Аҳмад ривоят қилишган.

يَبْلِي مَلَسَ وَهَلَلَ هَلَلًا يَلْصُقُ هَلَلًا لَوْ سَرَّ لَصَّ: لَأَقُوهُ نَعُهُ هَلَلًا يَضْرِبُ سَنَانًا نَعُ
عَبْرُ رَأْرَاءَ ظِلَالَةٍ نِي دَمْلَابِ، أَعْرِضُ عَنِّي وَجَّحَ هَلَلًا يَضْرِبُ سَنَانًا نَعُ: لَأَقُوهُ نَعُهُ هَلَلًا يَضْرِبُ سَنَانًا نَعُ

Яна Анас розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ҳаж ва умрани жамлаб талбия айтаётганларини эшитдим. У зот: «Лаббайка умротан ва ҳажжа», дер эдилар».

Бухорий, Муслим, Абу Довуд, Термизий ривоят қилишган.

يَدَاوِبُ مَلَسَ وَهَلَلَ هَلَلًا يَلْصُقُ هَلَلًا لَوْ سَرَّ لَصَّ: لَأَقُوهُ نَعُهُ هَلَلًا يَضْرِبُ سَنَانًا نَعُ
كَرَابُ مَلَّ يَدَاوِلَا أَدَهَ يَفْلَصُ: لَأَقُوهُ نَعُهُ هَلَلًا يَضْرِبُ سَنَانًا نَعُ: لَأَقُوهُ نَعُهُ هَلَلًا يَضْرِبُ سَنَانًا نَعُ
دَمَّحًا أَوْ دَوَادُ وَبَأُ وَيُرَاخُ بَلَّ هَلَلًا يَضْرِبُ سَنَانًا نَعُ: لَأَقُوهُ نَعُهُ هَلَلًا يَضْرِبُ سَنَانًا نَعُ

Умар розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Ақийқ водийсида Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Бу кеча ҳузуримга Роббимдан бир келувчи келди. У ушбу муборак водийда намоз ўқи ва «умротан фи и ҳажжати» дегин, деб айтди», дедилар».

Бухорий, Абу Довуд ва Аҳмад ривоят қилишган.

عَدَمَ نَاكَ نَمَ: لَاقَ مَلَسُو هَلَلِ لِي صَبَّ نَلَلِ عَ، اَهْ نَعُ هَلَلِ لِي صَرَّ رَةَ شَائِعَ نَعُ
ةَ ثَلَّ لَ اَوَّورَ. «أَعْيَمَ مَهْمَ لَحِيَّيَ تَحَلَّ حِيَّيَ لَحِيَّيَ اَلْمُتَّهَرْمُ عِلَّ اَوَّحَّ لِبَابِ لُفَّيَّ دَهْ

Оиша розияллоҳу анҳодан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Кимнинг ўзи билан атаган қурбонлиги бўлса, ҳаж ва умрани ният қилсин. Сўнгра иккисидан бирданига эҳромдан чиқмагунча эҳромдан чиқмай юради», дедилар».

Бухорий, Муслим, Абу Довуд ривоят қилишган.

هَلَلِ لِي سَعَاثِي دَحَّ كُتَّ دَحُّ أُنِّي صُحُّ نُبُّ نَارْمَعِ يَلَّ لَاقَ: لَاقَ هُوَ نَعُ هَلَلِ لِي ضَرَّ رَطْمُ نَعُ
مَلَّ مَثَّ رْمُ عَّ وَّحَّ حَ نِّي بَعَّ مَجَّ مَلَسُو هَلَلِ لِي صَرَّ هَلَلِ لِي وُسَّرَّ نَّ، هَبَّ كَعَّ فَنِّي نَّ
تُيَّ وَتُكَا يُتَّ حَّ يَلَّ عَ مَلَّ سَيَّ نَاكَ دَقَّو، هُمَّ رَحِّي نَارُقُّ لَزَنِّي مَلَّو، تَامَّ يَّتَّ حَّ هُوَ نَعُ
مَلَّ سُمُّ هَوَّورَ. دَاعَفَّ يَّ كَلَّ اُتَّ كَرَّتَّ مَثَّ، تَكُرَّتَّ

Муторриф розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Имрон ибн Ҳусойн менга: «Мен сенга бир ҳадис айтиб бераман, шояд Аллоҳ сенга шу туфайли манфаат берса. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам ҳаж билан умрани жамладилар. Сўнг ундан то вафот этгунларича қайтармадилар. Уни ҳаром қиладиган Қуръон (ояти) ҳам нозил бўлмади. Менга (фаришталар тамонидан) салом берилиб турар эди. Бу ҳолат то куйдириб даволанганимча давом этди. Кейин мен тарк қилиндим. Сўнг куйдириб даволашни тарк қилган эдим, у ҳам (салом) қайтди».

Муслим ривоят қилган.

رْمُ عِلَّ اَوَّحَّ لَ نَرَقَّ مَلَسُو هَلَلِ لِي صَرَّ هَلَلِ لِي وُسَّرَّ نَّ: هُوَ نَعُ هَلَلِ لِي ضَرَّ رَجَّ نَعُ
يَّ ذُمَّرَّتَّ لَ اَوَّورَ. اَحَّ اَوَّ اَوَّ اَوَّطَّ اَمَّ هَلَّ فَاَطَّفَ

Жобир розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам ҳаж ва умрани жамлаб қирон қилдилар. Иккиси учун бир тавоф қилдилар».

Термизий ривоят қилган.

“Мўминнинг умр сафари” китобидан